

Ajánló

Beszámoló az állampolgári jogok országgyűlési biztosának tevékenységéről, 2010. (Szerk. Kovács Zsolt.) Budapest, Országgyűlési Biztos Hivatala, 2011. 195 oldal, CD melléklet.

A kötet tartalma három fő fejezetre oszlik. Az első fejezet az év fontosabb eseményeit foglalja össze, a második anyagrész statisztikai adatokat közöl, harmadik fejezet pedig az alkotmányos jogok helyzetét értékeli. A kiadvány 3.1.4 számú alfejezete foglalkozik a büntetés-végrehajtás ellenőrzésével, a fogvatartottak jogaival.

Az ombudsman, dr. Szabó Máté 2008-tól kvázi projekt keretében rendszeresen vizsgálódik akár személyesen, akár megbízottjai útján a börtönökben. „Ezen ombudsmani vizsgálatok jó lehetőséget adnak arra, hogy fellépjen a büntetés-végrehajtásban a kínzás és embertelen bánásmód ellen, megállapításait pedig – rövidített formában, füzetben összegezve – eljuttassa azokhoz, akik az ügy érdekében tenni tudnak és/vagy akarnak” – áll a fejezetben.

Ezt követően a különböző bv. intézetekben tett vizsgálatok megállapításai következnek. Az alfejezet végén többek között a következő olvasható: „Elmondható, hogy az elmúlt 3 évben sok minden javult a büntetés-végrehajtási intézetekben, tehát van fogadókészség az érintett vezetők részéről arra, hogy az ombudsmani kritikákat elfogadva, jobb körülményeket teremtsenek, mind az elítéltek, mind az állomány számára. Például a zárkák mérete nőtt, felszereltsége javult, javították és zárhatóvá tették sok helyütt a WC-ket, folyó vizet vezettek be fegyelmi zárkákba is.”

Jóhart Borbála Gyöngyi: Kiutasítás végrehajtásának eljárásjogi kérdései. Egyetemi jegyzet. Pécs, 2011. 262, IV oldal.

A kiadvány – részletesen körüljárva – tizenhat fejezetben tárgyalja a témát. Az első két fejezet az idegenrendészeti, illetve a bírói kiutasítás sajátosságait tisztázza. A következő néhány anyagrész a kiutasítás költségeinek viselésével, az idegenrendészeti eljárásban alkalmazott, személyi szabadságot korlátozó intézkedésekkel, illetve a hatósági kísérettel történő kitoloncolással foglalkozik. A hatodik fejezet az IOM, azaz a Nemzetközi Migrációs Szervezet szerepére tér ki röviden, a hetedik fejezet az ún. önkéntes hazatérési programról szól. A nyolcadik gondolati egység a kitoloncolás jogintézményét ismerteti. A következő négy fejezetben a Schengeni Információs Rendszerről, a kiutasítással kapcsolatba hozható nemzetközi szerződésekről, a kiutasítás esetén történő mérlegelésről és a gyermekek mindenképp felett álló érdekéről olvashatunk. A tizenharmadik fejezet az Európai Visszatérési Alap jelentőségét emeli ki.

Az eddigi, viszonylag rövidebb terjedelmű anyagrészek után a kötet két terjedelmesebb fejezete következik. A tizennegyedik fejezet a menedékjogi törvény szerinti elismerés iránti kérelmezés rejtelseibe vezeti be az olvasót. A tizenötödik fejezet, amely „A biztonságos ország fogalmának vizsgálati szempontjai a közigazgatási hatósági és a büntetés-végrehajtási bírói eljárásban” címet viseli, számos ország (Afganisztán, Albánia, Angola stb.) példáján keresztül világítja meg a kérdést. A tizenhatodik, utolsó fejezet az idegenrendészeti hatóságok emberkereskedelem áldozatainak védelmére irányuló eljárását ismerteti. A kiadvány végén található táblázatok szemléletesebbé teszik a szerző mondanivalóját. A kötetet a szakirodalmi jegyzék zárja.

Jóírt Borbála Gyöngyi egy kevésbé frekvenciát kapott téma teljes körű feldolgozását végezte el, munkája – amelynek lektorai Vókó György és Szűcs András voltak – ezáltal hiánypótlónak tekinthető.

Kronauer Éva Lilla: Aranymadár freskó tolla. Egy műemlék börtönkápolna nem mindennapi újjászületése. Budapest, Gondolat Kiadó, 2011. 152, XXXII oldal. 3500 Ft.

A könyv a Balassagyarmati Fegyház és Börtön kápolnája felújításának történetét dokumentálja. Az 1842 és 1845 között épült, korának korszerű börtönépítészeti elképzeléseit megvalósító intézet kupolakápolnáját a hatvanas években egy álmennyezettel lezárták. A börtönkápolna felújítására 2008–2010-ben került sor – egy a világon egyedinek számító képzés és terápia formájában. A renoválás pénzügyi feltételeit a Norvég Civil Alap teremtette meg, az intézet elítélte egy magyar művész, Lencsés Károly irányításával – elsajátítva a freskófestés speciális technikáját – újították fel a börtönkápolnát.

A kötet, amelynek előszavát prof. dr. Ruzsonyi Péter írta, élményszerűen, számos művészeti kitéréssel tárja az olvasó elé a műemlék börtönkápolna újjászületésének több szálon futó történetét. A kiadvány szerves részét képezik a fotók, amelyek pontról pontra követhetővé és valóban élményszerűvé teszik számunkra a munkálatok folyamatát.

Kronauer Éva Lilla nem külső szemlélőként, hanem a projekt cselekvő részeseként hozta létre munkáját, az ügy iránti elkötelezettsége, szenvedélyessége átüt a könyv lapjain. A záró gondolatainak utolsó mondatával – „A freskó társadalomformáló hatása végtelen történet” – csak egyetérthetünk.

A Függelék tartalmazza a projekt résztvevőit, Varga László börtönlelkész gondolatait a börtönkápolna felújításáról, dr. Budai István intézetparancsnoknak a kápolna átadási ünnepségén mondott köszöntő beszédét, illetve egy volt elítélt levelét. Itt találhatjuk továbbá Gránitz Miklós fotóművésznak az alkotás folyamatát dokumentáló színes felvételeit is.

Lőrincz József - Nagy Anita: Büntetés-végrehajtási jogi alapfogalmak. Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2011. 132 oldal. 745 Ft.

A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézetének Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszéke által gondozott kiadvány az egyetem joghallgatóinak felkészülését szolgálja, de a téma tömör összefoglalásaként szélesebb körben is kiválóan használható.

A kötet öt fejezetben tárgyalja a büntetés-végrehajtási jog alapfogalmait. Az első fejezet a büntetés-végrehajtási jog funkcióját, fogalmát és forrásait tisztázza. A második anyagrész a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásával, annak részletkérdéseivel (pl. az elítéltek nevelése, a különleges fogvatartotti csoportok szabadságvesztés-büntetése végrehajtása, az elítéltek szabadítása) foglalkozik. A harmadik fejezet a szabadságelvonással járó intézkedések és kényszerintézkedések végrehajtásának jogi szabályairól szól, amely tartalmazza a kényszergyógykezelés, a javítóintézeti nevelés, az előzetes letartóztatás, az őrizet és a szabálysértési eljárás szabályait. A negyedik fejezet a szabadságelvonással nem járó jogkövetkezmények (közérdekű munka, pénzbüntetés stb.), a mellékbüntetések, illetve egyes intézkedések (pl. próbára bocsátás, vagyoneklobzás, pártfogó felügyelet, utógondozás) végrehajtását állítja középpontba. Az ötödik, utolsó fejezet a büntetés-végrehajtás jogállami kontrollrendszerét (ügyészi törvényességi felügyelet, bv. bíró szerepe, az ombudsman részvétele a büntetés-végrehajtás kontrolljában) vázolja fel.

Örökség és büntetőjog. Emlékkönyv Békés Imre tiszteletére. Szerk. Belovics Ervin, Tamási Erzsébet, Varga Zoltán. Budapest, PPKE JÁK, 2011. 247 oldal. (A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Könyvei, Tanulmányok 5.)

Békés Imre (1930–2010) büntetőjogász professzor, az ELTE és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzor emeritusa 1989-ben a Halálbüntetés-ellenes Liga egyik alapítója, 1993 és 1999 között az Emberi Jogok Európai Bizottsága tagja volt.

A PPKE JÁK Büntetőjogi Tanszékén szerkesztett kötet méltó emlékezik meg Békés Imre alakjáról, munkásságáról. Az emlékkötet „Búcsúlevél” című, személyes hangú megemlékezését az egykori tanítvány, Tóth Mihály írta; a kiadvány közli Békés Imre szakmai életútját és tudományos munkáinak jegyzékét is. A kötetben megjelent tizenhat kiváló előadás és tanulmány közül – terjedelmi okokból – csak azokra térünk ki, amelyek összefüggésbe hozhatók a büntetés-végrehajtással, illetve a kriminológiával.

Györgyi Kálmán előadása Kozma Sándor, a börtönügy fejlődéséért is sokat tevő királyi főügyész munkásságának állít emléket. Domokos Andrea „Törvénszegő fiatalok” című előadása a fiatalok elkövetőkkel szembeni büntetőpolitika 2010-ben bekövetkezett szigorodásából indul ki. Az előadó egyetért a társadalmi reagálás sürgősségével, véleménye szerint „a reagálás módját azonban jóval inkább a társadalomba ágyazottan kell végrehajtani [...], magát a társadal-

mat kellene jobban bevonni azoknak az antiszociális magatartásoknak a kezelésébe, amelyek végül kriminális cselekedetekbe torkollnak.” Érdekes Tamási Erzsébet „Nemek és terrorizmus” című tanulmányának kérdésfeltevése: Miként jelennek meg a terrorizmus kapcsán a nemi szerepek, illetve a velük kapcsolatos társadalmi elvárások, és milyen módon tárgyalja ezt a tudomány és média? Vótkó György tanulmánya a büntetés-végrehajtás és a büntetés-végrehajtási jog megújításához szolgáltat értékes gondolatokat.

Tanulmányok „Rendészeti kutatások – a rendvédelem fejlesztése” című tudományos konferenciáról. Szerk. Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2011. 461 oldal. (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII.)

A terjedelmes kiadvány a Pécsi Tudományegyetemen 2011. június 23-án megtartott tudományos tanácskozás anyagát teszi közzé. A kötet gazdag tartalmából – felvállalva az önkényesség vádját – csak néhány előadást tudunk kiragadni.

„A rendvédelem aktuális kérdései” című fejezet anyagaiból négyet emelünk ki. Finszter Géza tanulmányában azt vizsgálja, hogy az új alkotmány mennyiben szolgálja a rendészet fejlődését. A szerző ezúttal is állást foglal az elmaradt decentralizáció – az önkormányzati rendőrség kialakítása – mellett. Karsai Krisztina dolgozata a közrend európai (jogi) fogalmát igyekszik meghatározni. Kőhalmi László „Pártok, kormányok és rendészeti stratégiák” című tanulmánya részletes elemzi a parlamenti pártok, köztük a kormánypártok rendészeti (rendőrségi) stratégiáját. Tóth Mariann dolgozata egy, női elítéltek körében végzett, a mentális egészség pszichoszociális meghatározóit vizsgáló pszichológiai kutatásáról számol be a kötetben.

A kötet „Rendészeti kutatások dimenziói” című fejezetéből szintén négy előadásra térünk ki. Teke András tanulmánya a rendészet/rendvédelem és a tudomány kapcsolatrendszerét tárgyalja. Boda József dolgozata a rendészeti kutatások helyzetét nemzetközi szinten vizsgálja, főként a kutatóhelyek feltérképezésére koncentrálva. Jozef Balga tanulmánya az európai rendészeti kutatások főbb témáit vázolja fel. Zsigovits László írása azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy az új Nemzeti Közszolgálati Egyetem hogyan fogja befolyásolni a rendészeti kutatások tudományos hátterét.

(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Szakkönyvtára legújabb szerzeményeiből)